

TREMINTIUS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 6 (147)

1995 m. vasaris

VASARIO 16-OJI

*...Tu mažutė, tu telpi visa
I Čiurlionio Karaliaus delnus.
Tu riekelė duonos kasdieninės
Ant pasaulio vaišių stalo...*

*Tiktais mūsų meilėj- tu didžiulė,
Mūsų delnuose- tu nesudeginama,
Mūsų ilgesy- brangiausia pasaka,
Mūsų akys- tu saulės kraštas.*

Janina DEGUTYTĖ

Plazda trispalvės! Brékštančio ryto prieblan-
doje per žemę ritasi V.Kudirkos varpo balsas:
"Kelkite, kelkite, kelkite!" Ar girdite, kokie skau-
dūs dūžlai?! Deja, jie labiau budina žuvusius, nu-
kankintuosius, mirusius už laisvę nei gyvuosius,
kurių "tūkstančių blakstienos užspaustos ūka-
nų piktą, seną, juodą!" (B.Brazdžionis).

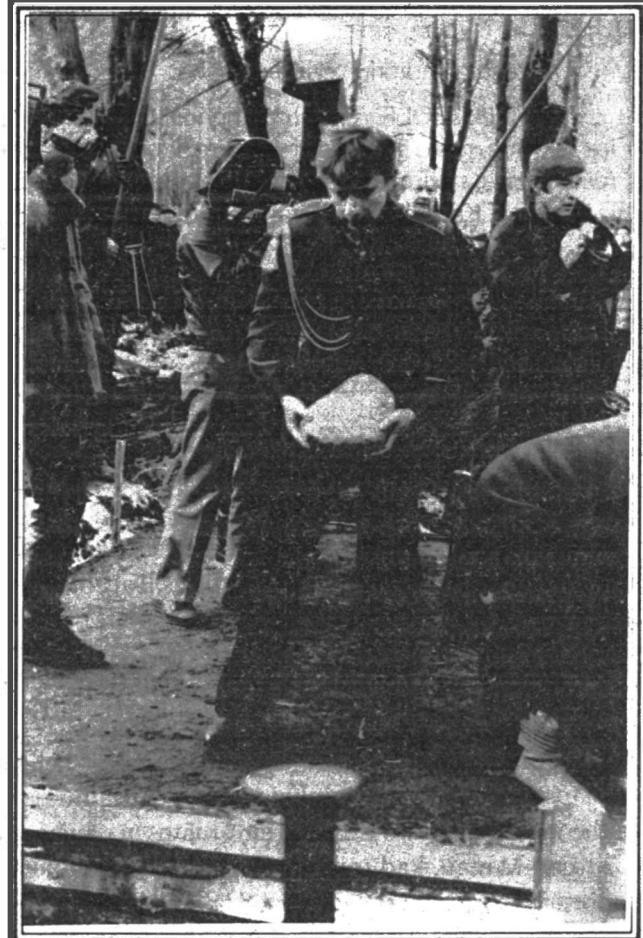
* * *

I šią dieną éjome kančią keliais, kruvinomis ko-
jomis, sužeistomis širdimis, išskéstromis rankomis:
"Kur tu, Tévyne, kur Tu, Lietuva?
Ar plaka dar širdis, skausme sukepus,
Ar tu gyva, ar negyva?" (B.Brazdžionis)

77 metai. Viešpatie,
mano Dieve, kiek žuvu-
sių nukankintų, išniekin-
tų Kazachstano stepėse,
paskendusių Ledynuota-
me vandenye, užgriuvu-
sių Vorkutos šachtose,
Magadano kasyklose,
kad šlandien vél plevé-
suotų trispalvę, skambė-
tų brangūs himno žo-
džiai, kad galéture regé-
ti skaistą Tavo veidą, de-
ja, vis dar tebedrabstomą
purvais, Judo bučiniais
niekinamą, už ilgesnį tur-
gaus rubli parduodamą.

* * *

Žiūriu į pilkapiuose
miegančius didvyrius,
dar ošiančius ąžuolynus
ir sakau: ne tokius bai-
sius kelius peréjome-pe-

reisime ir šituos, kad būtume verti karžygį, žu-
vusių už Tavo nepriklausomą gyvenimą.

* * *

Suglauskime pečius, paduokime vien ki-
tlemis rankas, kaip Baltijos kelyje, uždekim
ugnis savo širdyse, kaip Sausio 13-osios nak-
tij, ir, kviečiami mūsų Tévynės žadintojų- Dau-
kanto, Valančiaus, Kudirkos, Basanavičiaus,
Maironio- ženkime į savo šventę, kuri tikrai
ateis, kaip pavasaris po šaltos žiemos, kaip
šviesus rytas po juodos nakties.

Vladas RAVKA

Šiauliai

Nuotraukose Lietuvos Nepriklausomybės kovų savanoriai prie
atkuriamo Nežinomojo kareivio kapo Kaune. 1989m.

Naujojo pensijų įstatymo komentaras

Nuo 1995m. sausio 1d. įsigia-
liojo naujas Valstybinių socia-
linio draudimo pensijų įstatymas. Jis iš esmės pakeitė 1956-
ųjų sovietinį pensijų įstatymą.
Naujasis įstatymas pagrįstas
visiškai nauja pensijų draudimo
sistema. Dabar visi dirbantieji
bus draudžiami privalomuoju
draudimu, mokant privalomo-
jo socialinio draudimo įmokas.

Teisė gauti valstybinę socia-
linio draudimo pensiją turi nuo-
latiniai Lietuvos Respublikos
gyventojai, kurie įstatymo nus-
tatyta laiką buvo privalomi
draudžiami arba patys draudē-
si valstybiniu socialiniu pensi-

jų draudimu.

Pensinio amžiaus ribą- 60
metų moterims ir 62,5 metų vy-
rams- palaipsniu bus pasiekti
iki 2009m. sausio 1d., kasmet il-
ginant pensinį moterų amžių 4
mėnesiais, vyru- 2 mėnesiais.

Pagal naująjį įstatymą pen-
siją sudarys dvi dalys: viena- pa-
grindinė (bazarinė) pensijos dalis,
kuri negali būti mažesnė kaip
110 proc. minimalaus gyvenimo
lygio (MGL), kita- papildoma
pensijos dalis. Ji priklausys nuo
apdraustojo asmens įmokų dy-
dzio bei jo darbo stažo. Papil-
doma pensijos dalis apskaičiuo-
jama pagal šią formulę:

0,005 x S x K x D.

Čia S- pensininko darbo sta-
žas, igytas iki 1995m. sausio 1d.,
neprieklausomai nuo to, ar iki se-
natvės pensijos paskyrimo, ar
po to;

K- asmens draudžiamųjų pa-
jamų koeficientas. Jis apskai-
čiuojamas pagal pensininko by-
loje fiksuarotą vidutinį mėnesinį
darbo užmokesčio, kurio re-
miantis buvo nustatyta jo pen-
sija dalijant iš vidutinio mėne-
sinio šalies darbo užmokesčio,
kurį nustato Statistikos depar-
tamentas draudžiamųjų pa-
jamų koeficientui apskaičiuoti;

D- vidutinės mėnesinės drau-

džiamosios pajamos, tenkančios
vienam apdrausta jam; jos bus
skaičiuojamos ir tikslinamos
kiekvieną ketvirtį; 1994m. ket-
virto ketvirčio draudžiamosios
pajamos- 352 Lt.

Iki šio įstatymo įsigaliojimo
paskirtos pensijos bus perskai-
čiuojamos pagal šią formulę:

Bazarinė pensijos dalis (B)+ pa-
pildoma pensijos dalis (0,005 x
S x K x D).

Tremtiniams ir politiniams
kaliniams galima priminti kai
kurių šio įstatymo nuostatas.
Laikotarpiai, kurie įstažą įskai-
tyti padidinta trukme (pavyz-
džiu, reabilituotų politinių ka-

linių ar tremtinių tremties ir ka-
linimo vietose būtas laikas, bu-
vimas partizanų būriuose ir
junginiuose, karinė tarnyba
veikiančioje armijoje, Antrojo
pasaulinio karo metais, išveži-
mo priverstiniam darbams, bu-
vimo getuose ir kitose laisvės
atémimo vietose karo metais
laikas; darbas Leningrado blo-
kados metu; darbas Tolimiosios
Šiaurės rajonuose ir jai prilygin-
tose vietovėse ir t.t.), iškaitomi
kalendorine trukme. Nuo 1991
06 01 buvę laikotarpiai, kurių
metu asmuo nebuvo draudžia-
mas privalomuoju valstybiniu
(nukelta į 3 psl.)

1995m. vasaris

IREMII NYS

Nr. 6 (147)

2

VILNIUS. LPKTS Vilniaus skyrius savo pirminku išrinko Seimo narj architektą Povilą Jakučionį. I Vilniaus savivaldybės deputatus sudare savo kandidatų sąrašą.

PALANGA. LPKTS narys gyd. E.Skritulskas atvirais asmeniniais laiškais paragino Seimo pirminką Č.Juršeną pasmerkti Rusijos karinius veiksmus Čečénijoje. Be kita ko, laiške Č.Juršenui rašoma: "Šiurpinančiu cinizmu skambėjo Seime jūsų žodžiai, nepridengti net paprasciausio diplomatiniu padoromu, kad moraliskai paremti šią mažą nelaimingą čečenų tautą esą nera... laiko".

Kiek anksciau E.Skritulskas raštu kreipėsi į Seimo pirminką Č.Juršeną ir LR Prezidentą A.Brazauską, protestuodamas prieš Seimo daugumos (vieno balso persvara) pasuktą Aukščiausiojo Teismo teisejų Algirdą Valiulį. Autorius mini A.Valiulį kaip korumpuotos, demoralizuotos visuomenės atstovą.

Adresatai autorui dar neatsakė.

MARIJAMPOLĖ. Prieš du mėnesius LPKTS Marijampolės skyrius raštu kreipėsi į LR Prezidentą A.Brazauską, išreiškdamas nerimą ir protestą dėl Rusijos karinio tranzito sutarties ir Kanalaučiaus krašto likimo. Be to, marijampoliečiai kvietė LR Prezidentą kuo skubiau padėti išspręsti Genocido tyrimo centro problemą ir šio centro vadovą skirti Lietuvos politrepresuotujų organizacijų teikimui.

Adresatas į kreipimąsi neatsakė.

Nesantaikos akmenėliai

Nepritariantys tremtinių organizuotai veiklai dažnai stengiasi jiems pakenkti ir per pačius tremtinius. Taip atsitiko ir pas mus. B.Dirginčienė į tremtį pateko maža (g.1940m.). Po metų ar kiek vėliau jos tėvas, o netrukus ir vaikai gržo į Lietuvą. Ir štai ji "Šilalės artojuje" Nr.62 kritikuoja Kvėdarnos tremtinių choro padinimą. Mat jai nepatinka, kad choras vadinas "Tremtinį", nes Jame dainuoja dar tremtinių vaikai ir artimieji, keli nuo tremties išsislapstę partizanų ryšininkai ir rėmėjai. Dainuoja ir vienas kitas be jokių genocido "titulų" tremtiniams prijaučiantis vietas gyventojas. Manau, kad reikėtų tik džiaugtis, kad populiarinamos tremtinių ir partizanų dainos, kad choro vadovės-tremtinių duka Dalia Krasauskienė ir nuo išvezimo išsislapsčiusi Regina Šimkūnienė subūrė tokius žmones. Choras jau populiarus ne tik Šilalės rajone. Visada dainuoja respublikinėse tremtinių dainų šventėse, dainavo ir Pasaulio lietuvių dainų šventėje. Apmaudu, kad B.Dirginčienės rašinys "Vadinkime daiktus tikrasis vardais" kursto nesantaiką. Mat ir ji dainavo šiame chore, bet susikivirčijo ir išejo.

"Šilalės artojas" Nr.71 grįžta prie tos temos: B.Dirginčienei užliūva tai, kad dauguma Kvėdarnos tremtinių choristų gieda bažnyčios chore. Jai pritaria Kvėdarnos vidurinės mokyklos mokytojas šaulys Eugenijus Ivanauskas. Jis taip pat nepatenkintas tokiu Kvėdarnoje tremtinių choro padinimu. Belieka tik stebėtis, kaip ne gėda drumsti šio meninio kolektyvo rimtį ir kištis ne į savo reikalus. O gal tai užsakymas iš kairės?

Juk visuose LPKTS skyriuose panašių išpuolių įvyksta. Stenkimės nepakenkti bendram reikalui.

Kęstutis BALČŪNAS

Kvedarna

Praeities ilgesys

Praejo beveik 7 metai nuo 1988m. balandžio mén. "Komjaunimo tiesoje" paskelbtu liūdnai pagarsėjusio J.Jermalavičiaus straipsnio, kuriame jis komentavo ekonom.m.k. Sauliaus Pečiulio straipsnį. Tada S.Pečiulis metė drąsą tais laikais iššūkį okupantų melui dėl vykdyto genocido teisinimo. O J.Jermalavičius piktinosi, kaip "Komjaunimo tiesa" išdrėjo išspausdinti, ir tvirtino, kad dauguma lietuvių buvo ištremti pagrįstai...

LDDP Seimo narj Bronislovą Jagminą taip pat apėmė kankinės dvejones: "Kas ką (?) ir kaip okupavo, kodėl ir pokario metais aidėjo šūviai, reikėjo žudyti, koks vis dėlto buvo tas laikas Lietuvai- SSRS sudėtyje..." ("Lietuvos rytas", 1995 01 20). Kada kyla tokie "neaiškumai", visiškai logiška ir išvada- kad Lietuva 1944m. buvo... išvaduota. B.Jagminas su širdgela prisimena ir datas, kada kuri vietoje buvo "išvaduota", ir kad kiti

Gyventojų grupių, kurioms vaistų ir medicinos pagalbos priemonių kaštai pagal gydytojų receptus ambulatoriniams gydymui kompensuojami iš Valstybės biudžeto, sąrašas ir kompensavimo procentas

Eil. Nr.	Gyventojų grupė	Kompensavimo procentas	Pagrindas
1	Vaikai, kurių nė vienos iš tėvų neapdraustas Valstybiniu socialiniu draudimiu:		LR Vyriausybės 94 09 26 nutarimas Nr.397 "Dėl būtinio jo asortimento vaistų ir medicinės pagalbos priemonių išsigijimo išlaikyti kompensavimo valkams invalidams ir I gr. invalidams"
11.	iki 3 metų	100	
12.	nuo 3 iki 7 metų	80	
13.	vaikai invalidai iki 16 metų	100	
2	I grupės invalidai, neturintys teisės į Valstybiniu socialiniu draudimiu pensiją	100	"
3	Vaikai, nukentę nuo Černobylio AE avarijos	100	LR Vyriausybės 1990 01 15 nutarimas Nr.1 "Dėl maitinimo, medikamentų ir minkštoto inventoriaus išsigijimo išlaikyti normų didinimą Sveikatos apsaugos įstaigose ir kai kurių kategorijų ligonių nemokamam ambulatoriniu gydymu"
4.	Asmenys, dalyvavę likviduojant Černobylio AE avarijos padalinius (atsargos ar būtiniosios karinės tarnybos kariniai, gyventojai, laikinai pasiūstę dirbt į 30 km nuo Černobylio AE zoną)	100	LR Vyriausybės 1990 10 26 nutarimas Nr.325 "Dėl asmenų, dalyvavusių likviduojant Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius, medicininiu ir socialiniu aprūpinimo"
5.	Reabilituoti politiniai kaliniai, tremtiniai ir rezistencijos dalyviai	100	LR Vyriausybės 1990 11 19 nutarimas Nr.344 "Dėl vaistų išsigijimo lengvatos reabilituotiemis politiniams kaliniams ir tremtiniam, taip pat rezistencijos dalyviais"
6.	Buvusieji geto ir mažamečiai kalinių fašistinio prievertinio įkalinimo vietose	100	LR Vyriausybės 1991 06 20 nutarimas Nr.242 "Dėl buvusių Geto kalinių teisių" ir jo 1992 06 26 papildymas Nr.498 "Dėl buvusių Geto ir mažamečių fašistinio prievertinio įkalinimo vietų kalinių teisių."
7.	Buvusieji karai internacinalistai, dalyvavę kariniuose veiksmuose Afganistano Respublikoje ar kitų šalių teritorijose	100	LR Vyriausybės 1990 01 30 nutarimas Nr.31 "Dėl papildomų priemonių kai kurių kategorijų asmenų gyvenimo sąlygoms gerinti"
8.	85 metų ir vyresni asmenys, pateikę pasą (kaip I gr. invalidai)	100	LR Vyriausybės 1994 10 07 nutarimas Nr.949 "Dėl tolesnio Lietuvos Respublikos invalidų socialinės integracijos įstatymo vykdymo"
9.	Antrojo pasaulinio karo invalidai ir jiems prilyginti invalidai	100	LR Vyriausybės 1983 02 17 nutarimas Nr.57 "Dėl nemokamų medikamentų teikimo kai kurių kategorijų ligoniams, besigydanties ambulatoriskai"
10.	Žuvusiųjų šeimos nariai, taip pat asmenys, tapę invalidais dėl 1991 01 11-13 vykdytos agresijos ir po to buvusių įvykių	80	LR 1991 01 16 įstatymas Nr.I-954 "Dėl papildomų socialinių garantijų šeimoms asmenų nukentėjusių kovojuant už Lietuvos laisvę nuo 1991m. sausio 11-13 vykdytos agresijos ir po to buvusių įvykių"
11.	80-85 metų asmenys, neturintys teisės į Valstybiniu socialiniu draudimiu pensiją, pateikę pasą	80	LR Vyriausybės 1993 04 15 nutarimas Nr.259 ir šio nutarimo 1993 09 24 pakeitimai "Dėl tolesnio lengvų sistemų tobulinimo"

tai pamiršę, nebemini. Seimo narj labai skaudina, kad "tik Antrojo pasaulinio karo veteranių kai kur vis dėlto išdrėjo nueiti į sovietų karių kapines". Bet juk niekas nedraudė ir Seimo nariui pagerbti sovietų veteranus (kaip tai 1995 01 28 su savo partiniais kolegomis padarė Č.Juršeną). Tiesa, sovietmeti tokių pagerbimo ritualai buvo prievertiniai. Lietuvai toks "išvadavimas" reiškė pradžią iš Kaukazo atkelto Vetrovo ir kitų NKVD divizijų siautėjimo į iki tol negirdėto savo žiaurumu ir mastais lietuvių tautos genocido tėsimą.

B.Jagminas nusiminės ir dėl to, kad nugriautas "gražus paminklas sovietų armijai" Kryžkainyje. Kitados kelių projektuotojai privalejo keisti net autostrados trasą, kai brežnevimo epochos apogėjuje buvo sumanyta pastatyti eilinį sovietinį monstrą. O idėjinis jo krūvis buvo didžiulis "lietuvių tautos" padėka sovietinei armijai - "išvaduoja".

Praeitis paliko skirtingus prisiminimus. Odemokratija suteikia pasirinkimo laisvę. Vokiųje retsykiai prisiménamas fiureris. Rusijoje irgi pradeda nuo jų neatsilikti "proletariato

Už kokius nuopelnus skiriomas lengvatos?

SAM 1995 01 10 rašto Nr.21-06-137 komentaras (apie vaistų kaštų kompensavimą iš biudžeto)

SAM raštas padvelkė prieitiimi. Kas tie "karai internacinalistai"? Ar "kitų šalių teritorijose" turima galvoje Rusijos imperijos agresija Vengrijoje, Čekoslovakijoje, KGB veikla Afrikoje ir kt.? Kas nustatė šiuos kriterijus- okupantai? Neaugi mes tokie turttingi, kad visiems (ir sveikiems), dalyvavusiems imperijos žygiose, gydymas nemokamas? O juk tai daugiausia jauni žmonės Kuo skiriiasi Antrojo pasaulinio karo dalyviai (ne invalidai), kuriems lengvatos netaikomos, nuo kitų karinių intervencijų dalyvių, kuriems jos taikomos? O gal ir toliau vadovaujamasi imperiniais ideologiniais kriterijais?

9-ame straipsnyje kalbama apie "Antrojo pasaulinio karo invalidus ir jiems prilygstančius asmenis". Kas tie asmenys- stribai? O kas juos prilygino? Neužsimenama ir apie pilietybę. Ar lengvatos taikomos ir užsibuvusiems svečiams- veteranams? Raštui trūksta konkretnumo. Gal "internacionalistus" reikėtų vadinti "priverstinai dalyvavusiai imperijos kariniuose veiksmuose". Tada bent čia nejeitų kasperavičiai ir kitų, savanoriškai dalyvavę imperijos speciūduotyse.

12-ame str. kalbama apie lengvatas gaunantiems minimalias pensijas. Ar tai liečia ir dirbančius pensininkus? Nors jie pasakys, kad nedirba, ir tada pagal antrą rašto priedą gaus didesnę kompensaciją iš SODR-os.

Kodel VRM pareigūnams ir dirbantiems jėgos struktūrose ir gaunantiems žymiai didesnius atlyginimus ir kelis kartus didesnės pensijas, kompensacijos vaistams didesnės nei paprasčiai mirtingiesiems? Neaugi tai socialinis teisingumas? O gal viskas kur kas paprasčiau- šlovinami raumenys?

Gyd. Edvardas SKRITULSKAS

vado" gerbėjai. Būtų teisingiau, jei LDDP Seimo narys B.Jagminas, nostalgiskai išgyvendamas savo prisiminimus su jam brangiaisiais žmonėmis, vis dėlto vengtų priekaištanti tiems, kuriems šie prisiminimai turi kitą prasmę.

Edvardas SKRITULSKAS
Palanga

1995m. vasaris

TREMINTINYS

Nr. 6 (147)

3

Naujojo pensijų įstatymo komentaras

(atkelta iš 1psl.)

socialiniu draudimu, į darbo stažą (dydį S) perskaičiuojant pensijas neįskaitomi (pvz., būtinoji karinė tarnyba, vaiko priežiūros iki 3m. laikas, asmenis, sulaikusio 80 metų, priežiūros laikas, vaikų invalido iki 16 metų ir I grupės invalido priežiūros laikas, mokymosi laikas ir kt.).

Pavyzdžiu, reabilituoto tremtinio pensijos byloje fiksotas darbo stažas buvo 52m. 10 mén. 14d.:

30m.- tremtis (10m.x3)

20m.- darbininkas

2m. 10 mén. 14d. - I gr. invalido priežiūros laikas nuo 1990 01 01 iki 1992 11 15.

Perskaičiuojant pensiją, valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas (dydis S) bus 31m. 5 mén., t.y. 10m.- tremtis (kalendorinė trukmė), 20m.- darbininkas, 1m. 5 mén.- I gr. invalido priežiūros laikas (nuo 1990 01 01 iki 1991 06 01).

Jei norite perskaičiuoti savo pensiją patys, pabandykite pasiremti pavyzdžiu.

I senatvės pensiją jūs išėjote 1984m., turėdami 30-metų dar-

bo stažą (dydis S). Pensija buvo skirta nuo 240 rub., t.y. 2,4 Lt iš 1983m. ir 1984m. uždarbio. Šiuo metu (sausio mén.) jūs gavote 133,34 Lt pensiją. Vidutinis mėnesinis šalies darbo užmokesčis, nustatytas draudžiamųjų pajamų koeficientui apskaičiuoti, 1983m. yra 1,78 Lt, o 1984m.- 1,84 Lt. Jų sumos 3,62 Lt vidurkis- 1,81 Lt. Skaičiuojame draudžiamųjų pajamų koeficientą:

$$K = 2,40 : 1,81 = 1,326$$

Vidutinės mėnesinės 1994m. ketvirtio ketvirčio pajamos 352 Lt. Š.m. sausio mén. bazinė pensija 75 Lt. Visus skaičius rašome į formulę:

$$75 + 0,005x S(30)x K(1,326)x D(352) = 145,01 Lt$$

Deja, ne visų senatvės pensininkų perskaičiuotos pensijos padidės. Manoma, kad 2/3 pensininkų perskaičiuotos pensijos nepasikeis. Galios jų nemažinimo taisykla. Vadinasi, jei perskaičiuota pensija sumažės, pensininkas gaus ankščiau pasirkštą, nesumažintą pensiją, kuri, keičiantis bazinei pensijos daliai ir vidutinėmis mėnesio

draudžiamosioms pajamoms, bus indeksuojama.

Visas senatvės pensijas numatoma perskaičiuoti iki 1995m. liepos 1d. Valstybinio socialinio draudimo valdybos teoriniuose skyriuose.

Tremtiniai ir politiniai kaliniai teiraujasi, kaip jems bus perskaičiuojamos pensijos. Pagal Valstybinį socialinio draudimo pensijų įstatymą šiemas asmenims nėra numatyta jokių lengvatų. Nuo 1995m. sausio 1d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos Valstybinės pensijų įstatymas. Pagal šį įstatymą nustatomos valstybinės pensijos tremtiniams, politiniams kaliniams ir kitims įstatyme išvardytiems asmenims. Valstybinio socialinio draudimo pensijos bus skiriamais ir mokamas nepaisant to, ar mokama valstybinė pensija.

(B.d.)

*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno raj. skyriaus vedėja
Reda SIRUNA VIČIŪTĖ*

Klaipėdiečiai rengiasi rinkimams

LPKTS Klaipėdos skyrius su Tautininkų, Darbininkų ir Šaulių sąjungomis bei Sausio 13-osios brolija rengtis rinkimams į savivaldybių tarybas pradėjo dar prieš rinkimų datos paskelbimą. Mieste sudarytos 68 rinkiminės apylinkės, kuriose dirba daugiau kaip 200 mūsų skyriaus narių. Dešiniųjų partijų atstovai sudarė rinkimų stabą. Mūsų skyrius į miesto Tarybą iškėlė 22 kandidatus.

Vasarį 5d. mūsų skyrių aplankė LPKTS prezidentas B.Gajauskas su Seimo narėmis Z.Šličyte ir V.Briediene. Jie mūsų aktyvą ir kandidatus į Tarybą informavo apie rengimąsi rinkimams ir atsakė į klausimus.

Pavilas MILERIS

Vadovų klaidos žaloja visuomenę

Geriausias bendravimas- tai susitikimai. Diskusijose gimsta tiesa. Rinkimės dažniau ir būkime atlaidūs smulkiems "suklydėliams". Dabar daug kalbama apie žydų genocidą, suskaičuota, kiek budelių paspruko į užsienį. Beveik 50 metų aktyviai ieškoma kaltininkų KGB archyvuose. Tuo rūpinasi aukščiai Izraelio vyriausybės pareigūnai. Lietuvos vyriausybė tuo klausimu su Izraeliu nuolankiai bendradarbiauja. Kuo skiriasi žydų mirtys nuo sovietmečiu ištremtų ir sunaikintų nekalto lietuvių? Kodėl neskelbiama žydų, dalyvavusių lietuvių tautos žudyme, pavardžių? Kodėl neišslaptonamos KGB bylos? Susidaro įspūdis, kad lietuvių genocido budelius Lietuvos vyriausybė sėmoningai dangsto.

KGB bylu išslaptonimas tapo valstybės vyrų politinių įrankiu, padedančiu reguliuoti jėgų persvarą. Tai kelia pasipiktinimą ir nepasitikėjimą šiandieninės Lietuvos vadovais.

Vytutas GLAVECKAS

Vilkaviškio raj.

Kodėl B.Jagminas pasiklydo tarp dviejų medžių?

Seimo nariui B.Jagminui neaišku, ar Rusija buvo okupavusi Lietuvą, ar... atvirkščiai ("Lietuvos Rytas", 1995m. sausio 20d., Nr.16). Jis čia bando samprotauti, "kokis vis dėlto buvo tas laikas Lietuvai- SSRS sudėtyje?" Keista, kad Lietuvos Seimo nariui painu suprasti višiskai priešingas sąvokas: "okupacija" ir "išvadavimas", nors Lietuvos žmonės referendumė didele balsų dauguma balsavo

už okupacinės kariuomenės išvedimą, paskelbtas Népriklausomybės Atkūrimo Aktas, kasmet (ir Seime) iškilmingai švenčiamas Kovo 11-oji. Dep ut atas neskiria, kur rusų kariuomenė išvadavo savo tévynės Rusijos miestus, o kurie užimti miestai buvo kitų šalių, vadinas, vėl okupuoti (kur vokietių okupantai pakeitė Rusijos okupantas ir po to 50 metų slopinio pavergtų tautų siekius). Antrasis pasau-

linis karas tik Rusijai baigesi laisve, o Lietuvai ir kitoms valstybėms okupacija dar tėsesi dešimtmečius. Jaltos konferencijos užprogramuota tokia karo baigtis laidojo viltis į laisvę.

Turbūt LDDP frakcija pritraja Seimo nario B.Jagmino nuomonei, tuo labiau, kad B.Jagminas skaitytojams prisistatė Seimo nariu.

Aleksandras BARAKAUSKAS
Palanga

Vėl Rusija per Lietuvą jos?

J.Šliūpo sūnaus inž. Vytauto Šliūpo mintys, nesenai viešai pasakytos Čikagoje, aktualios ir dabartinei Lietuvai. Kalbėdamas apie JAV pareigūnus, jis sakė: "Nė taip seniai skaitėme laikraščiuose, kad vienas aukštesnio rango STATE departamento pareigūnas sakės: "Kas tos Lietuva, Latvija, Estija?- aš maniau, kad tai vardai centrinėje Afrikoje esančių ežerų". Ir tokie "išminčiai" Vašingtone dabar nustatinėja Amerikai Rytų Europos politiką!"

"Baltijos valstybėms ir visai Rytų ir Centrinei Europai vėl gresia didžiulis neoimperialistinės Rusijos pavoju. Ji savo grobuoniška politika garsėja daugiau kaip 60 metų! Komunizmo arkliukui nustipus, dabar sėdama ant naujo kuino. Ji bizūnū caižydami, Rusijos neoimperialistai bandys zovada joti Vakarų Europos link". Baltijos jūra- Rusijai langas į Vakarų Europą. Todėl būkime budrū!

Nesenai Izraelyje rusų kalba leidžiamas žurnalas "Piko valanda" išspausdino ilgą straipsnį "Provokatorių valdžia". Jame aprašomas buvusio KGB viršininko Kriukovo prisipažinimas, kaip šis organizavo veiklą ir savo žmones infiltravo į Lietuvos persitarkymo Sajūdį (taigi ir į panašius sajūdžius Latvijoje ir Estijoje), aiškina, kaip tas darbas jam pavyko. Dabar, žürėdami atgalios, puikiai matome, kodėl Sajūdyje būta tiek ginčų ir rietenų. Tas pats vyksta ir dabartinėje valdžioje, ir Seime! Niekių atsiranda tiek pozicijos, tiek ir opozicijos. Išeivijoje sakoma, jog Seime mestas kas antras akmuo pataikys į ne Lietuvai tarnaujant.

Nepriklausomos Lietuvos garbingiesiems vyrams po 1918m. Lietuvos rūpesčiai buvo aukščiausias tikslas- ne Maskvai, ne Berlynui, ne Varšuvai ar kam kitam dirbo. O dabar ką matome? Užmiršo mūsų aukštieji ponai 1920m. sutartį dėl Lietuvos sienos, atsisako Rytų Lietuvos, steigia daug ne lietuviškų mokyklų Vilniuje, pastatė lenkams vidurinę mokyklą, o už tai lenkai Seinų krašte uždarę lietuvių pradžios mokyklą (nutautėkite, mielej, o lenkai tegul, stiprina lenkišką dvasią Vilniuje). Atsisako Rytų Prūsijos, Suvalkų krašto, doro nuolaidas lenkų frakcijai Seime, leidžia Seime dalyvauti daugiau jų deputatų negu priklauso. O Lenkijos Seime nėra né vieno lietuviu! Tad kuriai valstybei tarnauja Lietuvos pareigūnai? O ką reiškia rusų karinis tranzitas per Lietuvą? Tai tolygu 1939m. sovietų bazėms Lietuvoje. Tada pasipylė provokacijos. O ar rusai dabar nesiims provokacijų? Pirma karinis tranzitas, paskui provokacijos ir kariuomenės įvedimas. Pasitikėti, kad Vakarai mus appins, taip pat negalime. Matome, kaip jie "puolas" gelbėti Čečėniją. Lietuva pavojuje, turime vienyti! Tikėkime tik savo jėgomis".

Parangė Kęstutis BALČŪNAS

Kvēdarna

Lietuviai laisvė brangiau už turtus

Sovietmečiu buvo rašoma ir sakoma, kad partizanauti ėjo tik buožių sūneliai ne Lietuvos, bet savo turtų ginti. Tai netiesa! Mano gimtojo kaimo- Čižiūnų (Trakų apskr.) gyventojai nebuvu turtuoliai, bet laisvę myléjo ir ją gyné. Iš jų savo neturtingumu išskyrė Jonas Seiliūnas. Jo tėvas elgetavo, gyveno dūminėje pirkelėje, po kurios langu augo diemedžio krūmas, o smėlyje kuitėsi pora vištų. Motina buvo mirusi. Jonas vaikystę ir jaunystę praleido tarnaudamas pas ūkininkus. Buvo auksarankis- ką paims, tą padarys, sumeistraus, išdroš. Savo pasidarytu smuikeliu linksmino jaunimą vakareliuose. Vėdė. Sugrįžus rusams, 1944m. turėjo išeiti į frontą, galėjo tapti skrebu ir kovoti už "savo"- varšę- valdžią. Bet išėjo į mišką kovoti už nepriklausomą Lietuvą. Ir žuvo. Vadinasi, jis kovojo ne už turtus, o prieš pavergėjus, už laisvą Lietuvą.

Taigi tvirtinimas, kad į partizanus ējo tik turtuoliai ar nusikalteliai- lietuvių jėeidimas. Prisiminkime Pilėnus, Saulės, Durbės, Žalgirio mišius... Tokie lietuvių pasilikuo ir šiandien- kovojo, kovoja ir kovos už laisvę, o ne už turtus. Bus laisvė- bus ir turtų, nes esame darbštūs. O tvirtinimas, kad neturtingi kovojo tik už duoną, paneigia ir komunistų filosofiją, kad vargšai gyné marksizmo-leninizmo idėjas. Pagaliau jei neturtingi lietuviams laisvę nerūpėjo, o tik duona, tai kam tada juos trémė? Tremtys, mirtys, sudegintos sodybos, kovos rodo, kad lietuviams laisvę brangesnė net už gyvybę.

Vincas STEPONA VIČIŪS

Krekenava

1995m. vasaris

TREMINTINYS

Nr. 6 (147)

4

Studentukas

Aš jū gerai atsimenu. Jis atrodė visai kitaip, negu kiti kaimo jaunuoliai. Buvo vidutinio ūgio, apsvilkęs juoda gimnazijos mokinio uniforma, tvarkinės susišukavęs. "Tai mūs studentukas", - pasakė jo tėvas, žvelgdamas į mūsų grupelę mažylių, smalsiai stebinčiu jo sūnum Antanuką.

Antanas lankė netolimo miestelio iš Seinų atskeliusi "žiburio" gimnaziją. Po kelerių metų aš jū mačiau kaimę jau vilkintį Lietuvos kario uniformą. Dar gal porą kartų (gerokai vėliau) mačiau jū dėvintį Lietuvos policijos valdininko uniformą. Girdėjau, kad jis tarnavo Žemaitijoje.

Metai bėgo. Lietuva atsigavo. Ūkininkai prasigyveno. Leido vaikus į mokslius. Bet mūsų didieji kaimynai nesaudė. Mele, klasta iš jėga, pradėjo pulti savo mažesnius kaimynus.

Po pusės šimtmečio, 1994 metų vasarą, lankydamas Lietuvos, viešėjau savo tėvo gimi-

tajame kaime. Čia paklausiau kaimynę apie jos dėdę Antaną.

"Dėdė gyvas, gyvena Vilniuje. Jis labai nukentėjo", - tarė jis. Aš paprašiau jo adresą ir, būdamas Vilniuje, su broliu nuvyku aplankytį Antano.

Buvo karšta vasaros diena. Jis radome triūstantį virtuvėjė. Kai pasakėme, kad esame iš Dziliškių kaimo, jis nušvito. Tuoj pakvietė į svetainę, vaišino uogų sultimis. Dvi valandos prabėgo kaip penkios minutės.

Pradėjo pasakoti apie save. Lietuvos kariuomenėje tarnavęs ryšių batalione ir autorinktinėje. Po to tarnavęs pasienio policijoje ir vidaus policijoje. Baigęs Aukštėniją, policijos mokykla, dirbo Mažeikių ir Biržų apskritose. Turėjo žmoną ir dukrelę. Atėjė bolševikai atleido iš tarnybos. Sužinojęs, kad ruošiasi jū suimti, išvyko į kitą miestą. Po kurio laiko vis tiek jis suėmė. Netrukus žmona mirė. Dukrelę augino, globojo ir išmokslino draugai ir giminės. Pas

savo dukrą ir jos vyra jis dabar gyvena.

"Mušė mane, girdėjimas nukentėjo" - skundėsi jis. Dvidešimt penkerius metus vargau Sibire. O grįžus į Lietuvą irgi buvo sunku, nes lietuvių "aparatčikai" nebuvu draugiški iš Sibiro grizusiems tautiečiams.

"Taip ir nuėjo mano gyvenimas", - atsiduso jis.

Jam jau 92-eji... Bet vis dar tiesus, padžiūvęs, visiškai praziles, bet nenuplikęs. Tokį studentuką mačiau šią vasarą.

O kiek tūkstančių tokų studentukų žuvo Sibire?

Ir kaip begediškai pastaruoju metu meluoja Lietuvos valdžios vyrai, kad jie neprisidėjo prie tautos naikinimo, kad tai dariusios specialiosios tarnybos... Viską valdė partija - taip pat ir specialiasios tarnybas. Melas ir mulkinimas - tai vienintelai dalykai, kuriuos komunistai gerai moka.

Tadas PALIONIS

JAV

"Gyvenimas stabilizavosi"

Dažnai girdime Lietuvos ministram pirmininką A.Šleževičių tvirtinant, kad gyvenimas Lietuvoje stabilizavosi, o infliacija nereikšminga.

Kas stabilizavosi? Mano supratimu, stabilizavosi tik žmonių skurdas, ir tai ne visai: ir jis kas mėnesį gileja... Stabilizavosi atlyginimai ir pensijos - nuo anų metų pavasario ne vienu centu nepadidėjo.

Valdžios galva atkakliai vis tiek tvirtina, kad iš dalies padidėjo atlyginimai ir pensijos. Bet kam?

Taip, valdžios vyrams atlyginimai tikrai padidėjo, jie gauна apvalias sumeles. Jei jų ir eilinių darbininkų, mokytojų, medikų ir kitų mažųjų apmokamų žmonių atlyginimus sudėtume ir padalytume iš visų dirbančiųjų skaičiaus, gal kelias procen-tais atlyginimai ir bus padidėjė, bet tik valstybinei statistikai, o ne mums, eiliniams žmonėms.

Tas pat ir pensininkams. Aišku, kad ir perskaiciuotos pensijos daugumai ne ką tepadidės, o dabar, kasdien brangstant pieno produktams, mėsai, komunaliniams mokesčiams, o pensijoms nė kiek nedidėjant, pragyventi darosi nebeįmanoma. Prieš porą mėnesių svysto kilogramas kainavo 6 Lt, o šiandien - apie 12 Lt. Beveik dvigubai pabrango pienas, kiaušiniai, varškė ir kiti produktai. Kasdieninė mūsų duona ir ta pyrago vertė išjoko. O pusiau apgedusių bulvių be pusantro lito ir nesitikėk nusipirkti. Tiesa, vidaus reikalų darbuotojams, prokurorams, jei neklystu, net buvusiems saugumo darbuotojams, jos padidėjo, ir net kelis kartus!

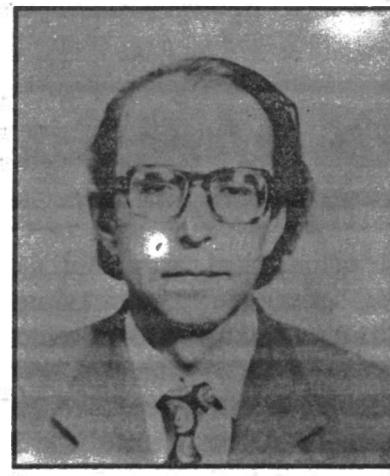
Susimąstykime, ar ne laikas padėkoti LDDP daugumos vyriausybei už tokią gyvenimo "stabilizaciją".

Aleksandras JUŠKA

Druskininkai

Ramybės niekada neturėjome

Augau Raseinių apskr. Nemakščių valsč. Taubučių k. Turejome keturių klojimų jaujų, darzinę, arkliadę, karvidę, kiaulidę. Ir viską nusinešė karas. Liko tik namas ir klėtis. Vokiečių

A. Petrauskas

okupacija taip pat buvo žiauri. Kartą vasarą, kai saulė jau buvo link laidos, netoli medžių viršinių, atėjo policininkas. Pasėdėjo pusvalandį ir išejo su mama. Liūdnas žiūrėjau pro langą, kaip jie tolsta. Policininkas éjo pirma, mama už keliolikos žingsnių. Taip pateko į Dimitravo darbų stovyklą. Bet sunkiausia buvo po karo. Mamos sesuo Marytė ir jos vyras Leonas Saročkas tuošėsi ūkininkauti, turėjo ūkelį Viduklės valsč. Vailakų kaime, bet abiem teko partizanauti. Leonas Saročka vadovavo būriui. Vailakų kaime bu-

vo partizanų bunkeris. 1946m. abu Saročkas žuvo. Liko našlaitė jų duktė Eugenija. Ją augino Valantiejai Butkaičių kaime, Jurbarko apskr. Kita mamos sesuo Bronė Dilijonaitė, medikė, buvo partizanų ryšininkė. Ji slaugė Eugeniją, gydė partizanus, išgydė ir mane nuo ausies uždegimo.

Kartą apie vidurnaktį pas mus atėjo NKVD jos ieškoti. Kai mama sužinojo, kad Saročkos žuvo, labai liudėjo. Tėvai mus slėpė Vailakų kaime pas giminaitę O.Jarmoškaitę. Jos brolis taip pat buvo partizanas. Kas rytą bégdavome prie Šešuvės žiūrėti, ar ant tvoros kabo užtiesalas. Tai reiškė, kad tėvai dar neišvežti. Po poros savaičių grįžome namo. Netrukus tėvus išvežė į Nemakščius tardyti. Per tą laiką, kol tėvų nebuvu namie, kelis kartus stribai plėšė mūsų turta. Po to šiene dar rasdavome audeklų (nes Marytė Saročkinė buvo gera audėja), taip pat kumpių ir lašinių, kuriuos plėškai ten paslėpę nespėjo pasiminti.

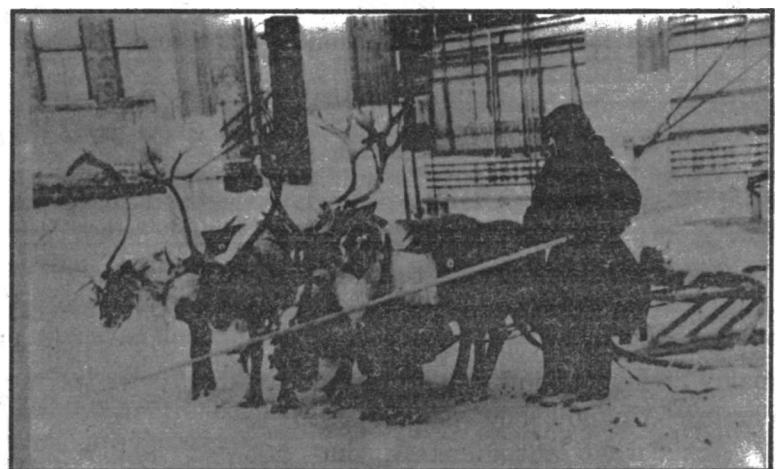
Grįžę iš tardymo, tėvai pasakojo, kad labai kankino, tėvą "kryžiaovo". Nežinau, kokia tai kankinimo priemonė, bet nuo jos tėvas buvo leisgyvis, išbalės. Neišvežė, nes buvome apiplėsti ir skaudžiai nubausti.

Pokario žmonės atsimindavo Saročkas, jaunimas dainuodavo apie juos. Dabar Viduklės kapinėse pastatytas memorialas partizanams, Jame iškaltos ir Saročkų pavardės.

Mamos sesuo Bronė mirė slapstydamasi, nežinia, kur palaidota. Tėvo brolis pusk. Aleksas Petrauskas kalėjo 9 metus Komijoje. Grįžus išleido Lietuvos apsistoti, gyveno Karaliaučiuje. Visa mano žmonos šeima (abu tėvai, senelė ir vaka) 1941m. buvo išvežti į Krasnojarską. Tėvą Joną Mučinską nuo šeimos atskyrė, iš Sibiro jis negrįžo, taip ir dingo be žinių. Jis buvo Kauno policijos mokyklos viršininko pavaduotojas, yra parašęs vadovėlių policininkams. Jo brolis Augustas išvežtas į Sibirą. Apie jį nėra archyvuose jokių žinių. Dabar esame gyvi tik aš, mano pusserė Eugenija Saročkaitė, mama žmona ir jos pusbrolis Juozas.

Tais metais, kai mano tėvas buvo kalėjime, kolūkio pirmi-ninkas atėmė iš mūsų gyvuliu, nors galos galu nesudurda-vome. Mama sirgo reumatu, o aš ir sesuo Teresė buvome tik mo-kinukai. Sesuo ir tėvai mirė kei-tomis aplinkybėmis. Manau, kad tai galėjo būti persekiojimų rezultatas.

Antanas PETRAUSKAS
Vilnius

Juozas Mečinsko
nuotrauka

Atvažiavo tundros šeimininkas

Kas žemina Lietuvą

Sausio 9d. A. Brazauskas per TV pageidavo nežeminti valstybės, nemenkinti savo tautos. Tai pagirtinas pageidavimas. Bet pažvelkime į Lietuvą. I valdžią be jokio kaltės ir gėdos jausmo grįžo LKP politbiuras su sekretoriais, partorgais, kom-sorgais, kagebistais ir vienu kitu stribu. Juk tai didžiausias lietuvių tautos pažeminimas. Kolaborantiška išmonė sudarant su-tartį su Lenkija neįvardyti Želigovskio agresijos Vilniaus krašte, nutylėti, kad lenkai terorizavo ir žudė lietuvius akivaizdus tautos pažeminimas. Vadovai neturi savigarrbos. Prezidentas, o ir "didysis stabilizatorius" Izraelis je pažemino Lietuvą, atgai-laudamas visos tautos vardu už grupę nusikaltėlių. Kas jiem suteikė tokią teisę?

Karinis tranzitas per Lietuvą, Rusijos padiktuotos salygos ar ne pažeminimas? O "Jedinstvos" vado Ivanovo ir jo nusikaltėlių grupės toleravimas, sudarant jai šiltnamio salygas, leidžiant tyčiotis iš Lietuvos įstatymų? Ir pagaliau tai, kad neiškeliamą byla komunistų partijai už tautos genocidą, už šimtų tūkstančių lietuvių kankinimą ir žudymą, nerandama nė vieno nusikaltėlio, neiškeliamą nė vienos bylos už Judo darbus ar tai nežemina mūsų tautos, nerodo, kad Lietuva vėl pateko į svetimiems tarnaujančių rankas.

Viktoras FLÉDERIS

1995m. vasaris

TREMINTINYS

Nr. 6 (147)

5

Neturteliui duonutė ir be sviestelio gardi...

Perskaiciav "Lietuvos aide" (94 12 22, Nr.250) S.Bareikos straipsni ir nejučia susimaščiaus: pensininkai dirbo visą gyvenimą, o dabar, vadovaujantis LDDP ir jos valdžios įstatymais paaiškėjo, kad neužsidirbo nei pragyvenimui, nei grabui lenčos. Kur viskas dinga?

Lietuvoje yra 850 000 pensininkų, pasmerktų lėtai bado mirčiai. Buvo rašoma, kad MGL Lietuvoje yra 56 Lt. Ši MGL tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Bet kaip tasai MGL yra apskaičiuojamas, jei normaliai žmogus per dieną turi gauti 1700-1800 kalorijų, o darbininkas - net 2500 kalorijų ir daugiau. Be to, i MGL turi ieiti dar ir mokesčius už butą, švesą, šilumą, apsirengimą ir kiti kasdininkio gyvenimo dalykai. Taigi pensininkas turėtų gauti daugiau kaip 300 litų tik maistui.

Vagnoriaus atlyginimas buvo 5 kartus didesnis už vidutini-

ne pensių, Šleževičiaus pakilo net 14 kartų. Vėl rašoma, kad Premjerui ir ministeriams netekus darbo bus mokama pašalpa (šešių vidutinių mėnesio darbo užmokesčio dydžio), o ministerui žuvus, jo šeima gaus 5 metų tarnybinio atlyginimo dydžio kompensaciją. Atrodo, kad prieš ateinančius rinkimus daug ministerių neteks darbo, kad gautų pašalpas ir kompensacijas. Tada Lietuva pagarsės per trumpą laiką turinti daugiausia eksministerių. LDDP ir jos Seimas tikrai labai išradingi.

Kiekviena valdžia yra priklausoma nuo žmonių: žmonės išrenka valdžią, bet gali jos ir neišrinkti. Todėl žmonės turi žinoti, ko nori ir žinoti savo teises, o ne pyktis, vienas kitą žeidinėti, nes visi piliečių nesutarimai, nesantaika yra paranki LDDP valdžiai: ji tada gali juos "vedžioti už nosies" pažadais ir nuraminimais: "Pažiūrėsime,

Mokytojas Stasys Kaupas. Prie jo 1944m. S.Šilingaitė-Stabingienė davė priesaką stojant į LLA

1946m. balandžio mėn. Telšių kalėjimas. Niūri tamši kamara. Gultai pilni blaikių, o ant sienos išrašytas visas eileraštis.

Kieno tas eileraštis nežinau. Kiek tolėliau partizanų brolių Kleivų parašai. Jiems 1945m. ruošė viešą teismą. Net mokinius suvarė, tik partizanų neatvežė - spėjo pirmiau nukankinti.

Stase Šilingaitė-Stabingienė, Lietuvos laisvės armijos narė

Intos 9 šachta. S.Stabingienė viduryje

Klastingasis išdavikas

Norėčiau papildyti 1994m. "Tremtinio" Nr.28 spausdintą K.Balčiūno straipsnį "Jie žuvo už laisvę".

1946m. žiemą vieną naktį i mūsų namus Tauragėje, Valančiaus g., prašydami pagalbos atvyko du partizanai, kadangi mano svainis Juozas Rauduvė tada dirbo prekybos skyriaus kortelių biure. Šie partizanai buvo J.Rauduvės pažystamai, todėl pagalbos jems jis negalejo atsakyti.

Netrukus i pagalbos būrij kažkokiais keliais pateko Z.N. (redakcijai pavardė žinoma), maždaug 23 metų jaunas vyras, tuo metu dirbęs geležinkelio stoties bufete. Jis Tauragės saugumo buvo užverbuotas sekti partizanų judėjimą.

Juozas Rauduvė savo nuosavu motociklu vykdavo į sutartą vietą susitikti su partizanais. Kartu važiuodavo ir minėtasis Z.N., kartą nuvežęs 12 porų kerzinių batų, kurių padai ir kulinai buvo pakalti specialiais ženklais pažymėta guma. Apie tai tada nežinota. Kartą visą partizanų grupę ir Juozą Rauduvė Z.N. nufotografavo.

1948m. spalio mėn., vos tik išėjė po darbo, saugumo buvo sulaukti Juozas Rauduvė ir Antanas Sakalauskas. I mūsų namus su įvairiais patarimais Z.N. pradėjo lankytis dažniau. Rauduvienė neįtarė, kad jis išdavikas.

Maždaug po metų Juozas Rauduvė iš Karagandos lagerių buvo atvežtas į Vilniaus saugumą akistatos su Z.N. Vėliau savo laiške Rauduvė rašė: "Niekada nebūčiau tikėjės, kad Z.N. buvo išdavikas: taip gudriai jis darbavosi..."

Stalinui mirus, kai iš Sibiro pradėjo grįžti išvežtieji, Z.N. buvo perkeltas į Vakaru Vokietijos rusų ambasadą. Jo tėvai 1950m. rugpjūčio mėn. iš Tauragės buvo perkelti į Kapsuką (Marijampolę). Mieste pasklidogandai, kad juos išvežė į Sibirą, bet kaimynai matė, kad dar iš vakaro jie išsirovė iš savo daržo užaugusias daržoves.

Z.N., norėdamas užvaldyti turta, iškundė saugumui gretimai gyvenantį viengungį Lauryną Pusvaškį. Grįžęs iš Vokietijos, Z.N. Kaune, Griunvaldo gatvėje, turėjo konspiracinių būta: žmona gyveno Vilniuje.

1948m., kaip rašo K.Balčiūnas, 6 partizanai, kurie miške susisprigdino granatomis, buvo atvežti į Tauragės miesto MGB būstinės (Šuberto namų) kiemą. Čia buvo atvesti žuvusių giminės atpažinti savujų. Simo Gavėnios brolis Andrius praėjo pro lavonus, o sesuo, mamačiusi Simą, apalpo.

1949m. kovo 25d., Šlyteriės perspėta, iš namų pasitraukė Gavėnų šeima, taip pat ir mes: sesuo su 2 metų dukrele, mūsų mamytė ir aš. Tuo laiku,

pasitarsime..." Tokia gausybė pensininkų yra stipri jėga. Jie turi reikalauti socialinio teisingumo, kad nebūtų tiek daug skurdžių ir turtuolių. Kodėl prezidentas, ministras pirmininkas, ministeriai, Seimo nariai turėtų gauti labai aukštas algas? Ar jie daug gudresni už kitus, aukštajį mokslo baigusius?

JUOZAS ULECKAS

Kanada

nuteisus J.Rauduvę (nuteisė 25 metams), mes buvome susipačavę kai kuriuos savo daiktus ir ruošėmės išvykti Šilutėn (ten gyveno mūsų sesuo). Z.N. išvykti mus atkalbinėjo esą dar ne laikas.

Išdavikas Z.N., dar ilgus metus dirbęs Vilniuje, "Gintaro" viešbutyje administratoriumi, sunaikino daug jaunų žmonių.

Išėjė į mišką ir negrįžę asmenys: Simas Gavėnė, Stepanas Venckaitis (mokytojas), Česlovas Misievičius (geležinkelio tarnautojas), Narušonis (žmona su dukrele išvežtos į Sibirą), Stoškus (karininkas), Juozas Marozas (gimnazistas, žuvo Kamščiuk. 1949m.), Mozūraitis, Emilia Habrankaitė, Dėlkutė (banko tarnautoja).

Norėčiau padékoti

1945-1946m. mano vyras Steponas Šilkaitis buvo sulaikytas ir uždarytas Tauragės NKGB, buvusio Šuberto namo rūsyje. Su juo kartu kalėjo teisėjas Garalevičius, Šilalės raj. ūkininkas Dumčius, buvęs pieinininkas Aleksas Čepas.

Nunešdavome perduoti rūbus, maisto, ne visada priimda- vo, ne visada priėmė perduoda- vo. Visada matydavau seną moterį, kuri, nepaisydama blogo oro, saugumiečių keiksmų, kas- dien- žiemą rogutėmis, vasarą

vežimeliu- atveždavo porą dide- lių puodų sriubos. Maisto pro- duktus jai pristatydavo geri žmonės, o jų virė, vežė, aukojo- si, kad vargšai suimtieji nemir- tų badu.

Visų kalėjusių, mirusiųjų vardu norėčiau padékoti šiai tauriai moteriai (gaila, kad ne-

žinau jos pavardės). Ji buvo Petkevičienės ir Lažaunikienės motina. Jei šių moterų jau nėra tarp gyvųjų, tesididžiuoja jų anūkai: Onutė Preikšaitienė, Lena ir Jonukas.

Vanda ŠILKAITIENĖ- MICKUVIENĖ

JAV

Tardykojui

Kapok mane į gabalus, jei nori- Šventai kalbės dalelė kiekviena, Kad prisikels paniekinta šalelė savanorių, Sakau tau: kelsis Lietuva!

Mes kaip apaštalai, nors nuodėmingi žmonės... Galim išeit palikę namelius, Bet iš sirdies jūs neišplėsít milijonams Tikėjimo, jausmų gilių.

Palik greičiau, palik mus, neregėtas prieše, Garsėjus amžiaus savo žiaurumu. Atmink, svety, kad nekviečias čia vieši Ir mūsų vaišinies krauju.

Ne tau išgert nekaltą brolių kraują, ruse, Amžiamas čia jaugusių sūnų. Tu vienąkart nebeišgéręs taurės - žūsi,- Svetimas tarp svetimų.

Ir nesupilsim kapo mes tau, jokio kapo,- Minėsim amžinai prakeikimu Ir leisim žinių per pasauli- teapsako, Kad laisvę giname krauju.

Todėl kapok į gabalus, jei nori- Šventai kalbės dalelė kiekviena, Kad prisikels paniekinta šalelė savanorių, Sakau tau: kelsis Lietuva!

Užraše Stasė ŠILINGAITĖ-ŠLINGĖ, STABINGIENĖ

1995m. vasaris

TREMINTINYS

Nr. 6 (147)

6

(Tėsinys. Pradžia Nr. 5)

1949m. vasario mén. Slyva su bendražygiai Kardžiu, Titnagu ir Gintaru buvo apsisto į Vareikių miške bunkeryje. Pas juos atėjo Dobilas su Žirgelio, Medžiotu, Akmeneliu ir Jurginiu. Apie tai kaikas pranešė Jonavos saugumui. Auštant, kai partizanai ilsejosi, stribai apsupo bunkerį. Atnaudydamis partizanai mėgino išeiti iš bunkerio, tačiau ejuose pirmi žuvo, keliems pasisekė laimingai pasitraukti. Liudytai mena ir archyvuose minima, kad žuvo Eugenijus Svilas-Slyva, Vladas Vinckus-Kardys, Viktoras Titnagas ir partizanas, sl. Gintaras (jų pavardės nežinomos). Manoma, kad juos nuvežė į Jonavą ir užkasė Neries pakrantę.

Tuo pat metu veikė ir Vlado Vinc-

mergietis, kilęs iš Laibiškių.

"Dobilo" būriui vadovavo mokytojas Juozas Kudelis, g. 1922m. Leščiūnų k., Gelvonų valsč. pasiturinčių ūkininkų šeimoje. Baigės gimnaziją ir pedagoginius kursus, dirbo Pabaisko valsč. Žuklių k.

zanas, sl. Jėga (žuvo 1946m.), partizanai Šarūnas, Guoba, Aleksas Martinka-Šleitidis (žuvo 1947m.), partizanai Šaknis ir Gaidys (vėliau perėjo į kitą būrį), Tichanauskas (Cikanauskas)-Žemaitis (suimtas 1946m.), Pranas Macijauskas-Aitva-

Malūnininkas atsisveikinimui vyrams priplė po taurelę. Pirmas išgérė Dobilas, paskui Medžiotas ir Žirgelis. Ryšininkas išskubėjo į malūnā, pažadėjęs tuo pat grįžti. Pasirodo, į gérinį buvo įpilta nuodū: Dobilas ir Medžiotas iškart susmuko. Nors jėgos seko, Žirgelis laukė, kol grįž Serapinas. Bet išdavikas neskubėjo. Jam praverus duris, Žirgelis į jį šovė, tačiau nenušovė- tik sužeidė. Serapinas nuskubėjo į Čiobiškio vaikų namus pranešti apie savo "žygdarbi". Žirgelis, sukaupęs paskutines jėgas, mėgino pasiekti mišką, tačiau prarado sąmonę. Atvykę kareivai greitai surado ir jį, ir jo draugus ir nuvež į Širvintų saugumą. Ten jis, matyt, ilgai neatgavo sąmonės, kadangi pirmas tardymo protokolas surašytas praėjus daugiau nei parai. Po to juos nuvežė į Vilniaus saugumą.

Juozas Kudelis-Dobilas nieko neišda- vė. Saugumo archyvai byloja apie tvir- tą jo pasiryžimą ir valią, kurios nepalažė ir žiauriausi tardymai. 1951m. sau- sio 16-17d. Pabaltijo karo tribunolas nu- teise jį mirties bausme. Juozas Kudelis neprisipažino kaltas, atsisakė rašyti malonės prašymą- jis samoningai kovojo už Lietuvos laisvę. Nuosprendis įvykdumas 1951m. gegužės 17d. Pažymą apie nuos- rendžio įvykdymą pasirašė Lietuvos sau- gumo "A" skyriaus papulkininkis Grišin. Byloje kartu buvo nuteistas mirties bausme Vaclovas Macijauskas-Žirgelis ir Juozas Bartosevičius-Medžiotas. Kitiems apkaltintiesiems- Stasiui Gumbrevičiui, Bronui Žukauskui, Leonui Bučinskui, Feliksui Kliukui, Steponui Arbočiui, Domui Valančiui atseikėjo po 25 metus, Onai Valančienei, Paulinai Liutkevičiui- tei ir kitiems-po 10 metų lagerių kator- gos.

O Dobilo tėvus 1949m. kovo mén. išt- remė į Sibirą.

(B.d.)

Iš kairės: Vaclovas Macijauskas-Žirgelis, Juozas Kudelis-Dobi-
las, Garbatavičius-Gandras, Pranas Macijauskas-Aitvaras

kaus- Kardžio vadinamasis vietinis būrys. Vėliau, kada daug vyrų legalizavo- si, jis perėjo į "Slyvos" būrį ir pasirinko kovos kelią už Lietuvos laisvę iki paskutinio atodūsio. Vladas Vinckus buvo uk-

1949m. balandžio mén.), Vladas Šatkau-
kas- Lazdynas (žuvo 1950m. kovo mén.),
Žitkevičius- Akmenėlis, Jonas Žukaus-
kas- Kirstukas (suimtas 1947m.), Jonas
Lisauskas- Katinas (žuvo 1946m.), parti-

1950m. partizanus pradėjo išdavinėti. Kareivių įgulos dažnai šukavo apy- linkes. Gegužės 12d. Juozas Kudelis-Do-
bilas, Vaclovas Macijauskas- Žirgelis ir
Juozas Bartosevičius- Medžiotas už-
ėjo į Čiobiškį pas ryšininką malūnininką
Petą Serapiną. Ryšininku jie pasitikė-
jo- jis ne kartą lankėsi bunkeryje Dar-
vidų miške, atnešdavo maisto ir suteik-
davo reikalingą informaciją. Tą vakarą
kovotojai atėjo atsisveikinti ir perspėti,
kad laikinai pasitraukia į kitus miškus.

Kodėl galvoje perkūnai daužosi

Didelė gėda suspaudžia širdį, kai prisimenu paskutinį savo rašinį, kurio nespausdinote. Bet noriu pridurti, kad man nebuvo pakrikęs protas. Tik rašiau tą laišką, priblokšta baisių emocijų.

Ir štai dėl ko. Kelmės raj. netoli Kražių, yra mano gimtinė, tévelio pirkta žemė savo vienuolikai atžalų. Dabar man jos kliu- vo 10 hektarų. Tik vietoj pirmarūšės tévo žemės pasiūlė už 7-8 km. sąvartynus, akmenų ir karklų šaknų kalnus, likusius po melioracijos. Omūsų žemę išda- lijo sklypininkams- atseit tai neprivatizuojama zona. Aišku- neėmiau. Turiu materialinių problemų. Todėl pagalvojau apie piniginę kompensaciją. Kražių agrarinė, aišku, pritarė. Atseit geriausia seniems- pini- gais, tik "negalėjo pasakyti", ka- da būsių išmokėti tie pinigai... Nuvykau į rajono valdybą, į

PO TO, KAI NESPAUSDINOME

Kelmę. Tenai nurodė, kas tuo rūpinasi. Ir sutikau malonią moterį. Ji pasakė, kad reikėsiai pa- vargti, bet 1994-ųjų liepą ji pa- rengs man tą kompensaciją. Žinia, už tą pavargimą... Ką pada- rysi- svarbu, kad prižadėjo. Ėmiau skambinti, rašyti... Nuo liepos pradžios džiaugiausi ir ti- kėjau- gausiu 15 tūkstančių litų! Buvau devintame danguje: tiek pinigų- ir pasigydysiu, ir dukrą paremsiu, ir namams liks... Štai tada ir pagalvojau apie tuos apipeliusius eileraščių sasiuvinius: o kad taipli. Ir cinkt, bringt. Kam kitam- verčiau "Tremtinii" sumokėsiu- su pa- sidižavimu pagalvojau. Paskui, kai ištisas dvi savaitei savo daug žadėjusiai "bičiulei" neprisi- kambinau (atsakinėjo vyriškas balsas, kad jos nėra, nežinia kur), tai vėl važiavau... Ir ką jūs manote? Buvau apjuokta, ap- meluota, pažeminta. Ten dir- bantiesi žmogėnas, baisiai stebė-

josi: "Sena moteris ir taip lėkštai galvoji: tai iš kur ta tavo nepriklausoma Lietuva ims tiek pinigų?! Visiems išmokėti rajone reikia 700 tūkstančių litų, o ga- vo rajonas 90 tūkstančių," - ir nusižvengė. Še, boba, ir devintinės! Išėjau it musę kandus. Galvoje perkūnai daužėsi. Tai štai už kokius broliai galvas gulde...

Po to žadėjau jums parašyti, bet kai palūžtu, visos jėgos dingsta. Nieko nebesitiki, nieko nenori.

Bet laikas eina, širdis atlegsta. Vėl kyla noras parašyti į "Tremtinį".

Labai gaila, kad neturiu kuo mokėti už poezijos knygos leidybą, nes pensija atiduodu už buto šildymą ir kitą. "Tremtinii" negali užkrauti išlaidų. Be kogali gyventi, nevalia paversi kitam sunkia problema. Mano poezija gali išeiti ir po manęs.

G.PETRULIENĖ

Padvariai

Rézgalių Vasiliauskai

Pas ūkininką Juozą Vasiliauską Tauragės apskr. Kaltinėnu valsč. Rézgalių k. dažnai užeidavo partizanai, nes sodyba buvo pamisė.

Vieną 1945m. lapkričio dieną ten svečiavosi 7 partizanai. Sodybą apsupo kariškiai ir Kaltinėnu stribai. Įvyko susišaudymas, ir partizanai sėkmingai prasiveržė į mišką. Išiutė stribai nušovė kaimyną Jona Mikavičių, o Juozą Vasiliauską, jo žmoną ir vyresnę dukterį Južę išsivarė į Kaltinėnus. Jaunesnioji tuo metu buvo išėjusi pas dėdę ir saugumiečiams nepakliuvo. Po ilgų tardymų motiną sumuštą paleido, bet per tą laiką ūki spėjo stribai iš- grobstytį, net gyvulius išsivarė. Vasiliauskienė namus rado tuščius. Stribai visus trobesius netrukus padegė. Ūkio neliko. Juozą Vasiliauską ir dukrą Juozapą po ilgų tardymų, kankinimų nu- teise ir išvežė į Rusijos lagerius. Po kurio laiko tėvas parašė lai- kutį, o dar praėjus kuriam laikui, vienas lietuvis, kartu kalėjęs lageryje su tėvu, parašė, kad Juozą Vasiliauską saugumas iš la- gerio išvežę o kur- niekas nežino. Jis taip ir dingo KGB labirintuose.

Juozapa Vasiliauskaitė po ilgų kalinimo metų apsigyveno Latvijoje.

Jaunesnioji duktė Stanislava Vasiliauskaitė ilgai slapstėsi. 1949m. ji buvo išduota ir ištremta į Irkutsko sritį. Po penkerių metų ją paleido. Grįžo į gimbą Kaltinėnu apylinkę, ištekėjo ir tapo Girvainiene. Apsigyveno Gaučių kaime, dirbo Kaltinėnu eksperimentiniame ukyje.

Kestutis BALČIŪNAS

Opšrūtai- didelis kaimas Vilkaviškio apskrities Pilviškių valsčiuje. Šiame kaime iki 1941m. gyveno daug vokiečių: iš 94 kaimo ūkių 34 priklausė "prūsams", kaip juos vadino vienos gyventojai. Jų ūkiai buvo stambūs arba vidutiniai, gerai sutvarkyti, prižiūrėti.

1940m. birželyje Lietuvą okupavus bolševikams, Sovietų Sajunga sudarė sutartį su Vokietija dėl gyventojų repatriavimo. 1941m. vasario-kovo mėnesiais į Vokietiją išvyko visi Opšrūtų kaimo vokiečiai. Maždaug po poros savaicių į kaimą atgabeno kelias dešimtis rusų šeimų ir apgyvendino tuščiuose vokiečių ūkiuose.

Tai buvo nevalyvi, apsileidę žmonės, nusiteikę prieš lietuvius. Tada dar niekas nežinojo, juo labiau- Opšrūtuose, kad okupantai sumanė kolonizuoti Lietuvą. Atvykėlius apgyvendino ne tik Opšrūtuose. Nedidelėmis grupėmis jie buvo išskirstyti po Suvalkijos valsčius, užemė išvežtų arba pabėgusių lietuvių sodybas.

Kilus sovietų ir vokiečių kariui, 1942m. pavasarį į savo sodybas grįžo buvę ūkių savininkai, bet 1944m. vasarą repatriantai vokiečiai jau visiems laikams išvyko į Vokietiją. Sugrižo rusai kolonistai, kurie buvo pasitraukę į Baltarusiją. Kadangi pokario metais jau buvo ištūstėjusios kelios lietuvių sodybos, Opšrūtų kaime papildomai apgyvendino dar keliolika gausių rusų šeimų, atvykusiu iš

"plačiosios tėvynės". Pasilioko čia ir vienas kitas karas dalyvis, nepanorės grįžti į Rusiją. Netvarkingi ir apsileidę kolonistai greitai nugyveno buvusius tvarkius ūkius, nualino derlingas žemes.

Valdžia juos atleido nuo prievoļių ir mokesčių, kurie nepaprastai slėge lietuvių pečius, davė negražinamas pinigines

paskolas, jiems buvo teikiamas išvairios lengvatos, jie gavo gyvuliu, miško- viso to, kas buvo neprieinama kaimo gyventojams lietuviams. Apylinkės pirmininku buvo paskirtas atvykėlis rusas Aleksandras Golubovskis, kuris kaip išmanydamas terrorizavo apylinkės lietuvius.

1945m. pertvarkant žemės ūki, Opšrūtų rusai kolonistai susibūrė į kooperatinį ūki. Mažato, jie dar susitelkė į ginkluotą būrį. Iš NKVD gavo šautuvų, automatų, pistoletų, lengvuju kulkosvaidžių ir granatų. Apsiginklavavo visi vyrai ir paaugliai. Vie na šeima turėjo net tris lengvuosius kulkosvaidžius.

Šie kolonistai be gailesčio terrorizavo apylinkės gyventojus lietuvius. NKVD (vėliau MGB) suiminėdavo, jų iškustuosius, tardydavo, kankindavo ir trėmė. Ypač kentėjo tos šeimos, kurių vyrai buvo išėję partizanau-

ti ar slapstėsi nuo suėmimo. Areštuotų ir ištremtų skaičiumi Pilviškių valsčius pirmavo apskritiye.

Gerais apsiginklavę ir sudarę kovinį būrį (jam vadovavo MVD agentai), kolonistai visai sužūlėjo- vietinius gyventojus lietuvius pradėjo laikyti baudžiauninkais. Lietuviai turėjo dirbtį už juos išvairius darbus:

lis ūkio gyvulius, maisto bei 7000 litrų spirito, nuėmė sargbos postus, partizanai iškeliaavo savais keliais.

Viskā išslapstę miške ir pas patikimus žmones, kitą naktį persikėlė į Paežerių mišką. Kazlų Rūdos miškuose rusai ir stribai pradėjo ieškoti spirito. Radę vieną 200 litrų spirito statinę (kadangi jis buvo prakurusi,

ne tik į Vilkaviškio apskritį, bet ir į visą Suvalkiją).

Opšrūtų operacija parodė okupantams, kad Lietuvos partizanai stiprus ir gali ne tik patys apsiginti, bet ir apginti skriaudžiamus tautiečius.

Prisimena vilkaviškietis motykojas K.Janulaitis.

"Karo ir pokario metais Lietuvos gyventojai labai sunkiai gyveno. Kai kurie net badavo. Kazlų Rūdos, Jankų, Višakio Rūdos gyventojai retindavo jaunuolynus, medieną veždavo į Vilkaviškį, o už gautus pinigus nusipirkdavo rugių duonai. Prie Opšrūtų jų laukdavę ginkluoti vyrai, kurie atimdavo pinigus, sumušdavo. Po kelių tokų apiplėšimų "girininkai" (taip vadino vyrus, dirbusius gilioje) buvo priversti ties Starakais bristi per Šešupę (tilto tenėra) ir važiuoti į Vilkaviškį prastais smėlėtais keliais."

O štai ką K.Janulaičiui apie Opšrūtų kolonistus papasakojo to kaimo gyventojas.

"Tarnavau kariuomenėje. Mano draugas O.Stepšys gavo atostogą. Paprašiau, kad aplankytu ir mano gimines. Grįžęs po atostogą, jis papasakojo, kad mano giminės jų pavažino ir pavėžino. Bet ties Opšrūtais jų užpuolė ginkluoti vyrai ir sumušė. Parodė mėlynes.

Būdavo, atvažiuoja naktį, nusikrečia obelis, o ryte ateina obuolių peikti, žiūri, ką pasakyti, gal juos apkaltinsi..."

„Eidavo ir žąsų vogti. Išeini į kiemą, tai nenoriai nuslimpi- na...

„Vakare bijodavom pas kaimyną nueiti- jodinėdavo iki išnaktų...

„Mokykloje viena klasė buvo atskeliusių. Jų vaikų buvo daugiau, ir jie buvo didesni. Mūsų vaikai neturėdavo kur dingti- mušdavo, su vokietukais niekad taip nebūdavo...

„Du maži vaikai- vokietukai iš Rytprišių ateidavo duoneiliaudami. Mes žinojome, kad jų mama serga. Patys mažai turėdavome, bet stengėmės vaikus sušelpti. Kai jie su savo nešuliais patraukė "namo"- į žemėn, kurioje jų laukė motina, paaugliai juos sumušė, viskā atėmė. Vai kai suplešytais drabužiais, leisgyviai atšliaužė pas mus. Atsigavę išėjo toliau duoneliauti. Kai grįžo su maistu, motina iš bado buvo mirusi..."

„Proklamacijų siūlydavo. Jei paimtum kokią, tuo į Sibirą... Kai juos iš čia išrūkino, net kvėpuoti pasidare lengviau, akys prašvito..."

Aldona VILUTIENĖ

Opšrūtų epizodas

Okupantams netarnavo

Rokiškio raj. Panemunėje gyvena buvęs partizanų ryšininkas, politkalinys Vladas Pivoriūnas su žmona ir globotiniu našlaičiu Martynu, paimtu iš Obelių vaikų namų. Pivoriūnai verčiasi iš pensijų, Vladas neatsisako pataisyti kaimyniams krosnį, langus ar duris, giedoti per laidotuves, dainuoja vyrų ansamblį.

“Vokiečiams pasitraukus,- pasakoja Vladas,- visais keliais traukė kiti “vaduotojai”. Mano brolis Edvardas pirmas pasitraukė į mišką, o vėliau- ir daugelis Nevierų ir Roblių kaimo vyru. Jų suėjo daugiau kaip dvidešimt, Edvardą vadu išsirinko. Aš, šeoliokmetis, iš Petriošiškio būrio partizano Broniaus Balaišio-Perkūno gaudavau literatūros, kurią perduodavau broliui, o iš buvusio Šetekšnų pienininko J.Čižiūno-žinių iš Notigalos.

Kartą Perkūnas pasakė, kad palydėčiau jį pas Panemunėlio gydytoją Jurgelionį. Ėjo pėsčias, o aš vedžiau jo arkli. Buvome sutare, kad jeigu pasirodys stribai, jis šoks ant arklio ir nujos, o aš išsisuksiu sakydamas, kad šis mane privertė. Grįžęs Perkūnas sakė, kad gydytojas iš pradžių net nekalbėjo, manė, kad šis provokatorius, tik kai jis prasiseigė palta ir gydytojas pamatė karinę uniformą, viską sutvarkė ir dar vaistų išdėjo.

Apylinkėje stribai ir NKVD kareivai labai siautėjo. Kartą keli civiliai Rukšių kaimo vyrai paminėkė lošė kortomis, dainavo pritariant armonikai. Užpuolė pro šalį ējė Panemunėlio stribai ir kareivai. Nušovė niekuno nekaltus Joną Daunį ir Antaną Mikulėnį. Tokie “pašaudymai” apylinkėje buvo dažnoki.”

Vladas Pivoriūnas ir po Sibiro lagerių aktyviai kovoja už Lietuvos laisvęs bylą.

Rokiškio raj.

Juozas PRANCKŪNAS

važiuoti į pastotes, atliki miško ruošos prievoles, išdirbtį jų žemes. Ir- nesiskusti.

Visa tai žinojo ir Vilkaviškio apskrities, ir Pilviškių valsčiaus valdžia, bet nieko nepadarė, kad juos sudrausmintų. Tada opšrūtiečiai kreipėsi pagalbos į partizanus.

“Tauro” apygardos vadovybės posėdyje vieningai nutarta imtis griežtesnių priemonių bolševikų vykdomai kolonizacijai ir kolektivizacijai sukliudyti. Apygardos vadui Antanui Baltrušiui-Žvejui pasiūlius, kolonistus keli kartus išpėjo- išmétė atsišaukimus, raginančius nutraukti lietuvių terorizavimą ir vykti į savo tėvynę, buvo nurodyti ir išvykimo terminai. Bet kolonistai, pasikliaudami savo jégomis ir vidaus reikalų kariuomene (Vilkaviškyje buvo NKVD batalionas, o Pilviškiuose- kuopa), išpėjimų neklause. Partizanai nutarė veikti.

1946m. vėl rudenį buvo likviduotas vienas aršus MGB agentas iš Opšrūtų kaimo. 1947m. vasario mėnesį trys gerai ginkluoti kolonistai atvyko į Paežerių mišką malkų. Miške jie jautėsi drąsiai, nes netoliese buvo MVD būrys. Nepaisant to, juos sučiupo Jono Brazio-Klaūno būrio vyrai. Bet ir tai nepamokė kolonistų.

Tada buvo nutarta likviduoti patį kolonistų lizdą. Operaciją turėjo įvykdinti “Žalgirio” rinktinės vadovas Vincas Štrimas-Šturmė. Kazlų Rūdos miške Šturmės sutelkė apie 70 vyru. Kad suklaidintų priešą, lapkričio 11-12 naktį partizanai užėmė Antanavo spirito varyklą. Ginkluota apsauga né šūvio neiššovusi atidavė ginklus. Partizanai nutraukė telefono ryšį. Pasiruošė sutikti galimą Pilviškių įgulos ataką- nukreipė Pilviškių kryptimi vienuolika lengvuju kulkosvaidžių. Tačiau tą naktį apie partizanų užpuolimą nei Pilviškius, nei į Vilkaviškį nepranešė. Paėmę iš partuotuvės prekes, rekvizatę ke-

partizanai ją nutarė palikti miške). Radę spiritą, kareivai ir stribai nusigérė.

Tuo tarpu partizanai artėjo prie Opšrūtų. Buvo nutarta, pralejus kuo mažiau kraijo, įbau-ginti kolonistus, kad pasitrauktų ne tik iš šio kolchozo, bet ir iš Lietuvos.

Puolimas buvo numatytas sekmadienio- lapkričio 15-16-naktį. Ankstų sekmadienio ryta partizanai grupėmis išėjo į Paežerių miško ir apsistojimo pas patikimus ūkininkus. Kolchoze kolonistai turėjo net dešimt atsparos punktų. Naktį partizanai apsupo nurodytus objektus. Davus signalą, prasidėjo bendras puolimas. Nesileidami su partizanais į kalbas, kolonistai įnirtingai atsišaudė, bet greitai šūviai nutilo. Žuvo 36 kolonistai, likę gyvi pasidavė, kiti pabėgo į Pilviškius. Kaimas suliepsnojo. Niekieno netrukdomi, partizanai pasitraukė į Paežerių mišką. Netrukus iš Pilviškių atskubėjo visa 180 kareivių. Juos aplenkė kareivių kuopa iš Vilkaviškio. Atvyko saugumiečiai, stribai, milicija, bet partizanų pėdsakai buvo ataušė. Beje, Paežerių paminklėje budėjo rezervinė partizanų grupė. Prireikus ji būtų atskubėjusi į pagalbą partizanams.

Atsitraukdami partizanai vėl išmétė atsišaukimus, raginančius kolonistus išvykti į Rusiją.

Po šio puolimo dalis kolonistų apsigyveno Pilviškiuose ir Vilkaviškyje. Pavasarį dauguma jų išvyko į Baltarusiją. Keršiant už Opšrūtų puolimą, Vilkaviškio MGB suėmė ir tardė daug žmonių. 1947m. lapkričio pabaigoje iš Pilviškių valsčiaus buvo išvežta 17 šeimų, o 1948m. gegužės 22-23d. dar 100 šeimų.

Išvius kolonistus, vietiniai žmonės lengviau atsikvėpė, o svarbiausia- plačiai nuskambėjės Opšrūtų pavyzdinio kolchozo žlugimas sukelė “veteranų” paniką ir sulaikė rusų plūdimą

1995m. vasaris

TREMINTINYS

Nr. 6 (147)

8

Iš Vytauto JUREVIČIAUS kurybos.

Tėvynė

Regėjė pragaro ratus devynis.
 Ir varste "rojaus" kaustytas duris,-
 B džiaugsmo verkėm po klevais giminės
 Ir apraudojom tuos, kurie negriš - - -
 Širdyse išnešiojome Tėvynę,-
 Po numeriais, po šimtasiūlės lopiniais.
 Je sildė krauja lažas paskutinis,
 Kad tik išliktu, kad neužpiltų pelenais.
 Pabalo galvos mūsų lyg kalnų viršūnės,
 Tave nešiojant per mirties daubas,
 Bet tu gyva, gyva, Tėvynė nemarūnė,
 Tik kas atpirks išdavusių kaltes?
 Palanga

Gerb. "Tremtinio" redakcija

Rašiusieji a.a. Vytauto Būdvyčio nekrologą minėjo, kad velionis buvo partizanas, slapstėsi nuo KGB persekiojimų. Nors esu a.a. V.Būdvyčio žmona, bet ligšiol to nežinojau. Tieki aš, tieki kaimynai žinome, jog jis 22-ejus metus saugumas kviesdavosi tardyti, bet jis niekada partizanu nebuvo ir nuo nieko nesislapstė. Gyveno legaliai ir dirbo kolūkyje. Tad parašykite man, kas geriau žinote jo praeiti, arba paneikite neteisingas žinias.

J.Būdvytienė

REDAKCIJOS PRIERAŠAS. Istorinėje medžiagoje apie šio krašto partizanus velionio pavardės nėra. Atpiprašome artimųjų už pateikusius klaidinančias žinias.

Zanas Kavaliauskas,
Lietuvos kariuomenės
grandinės, dirbo štabe

Pyplių partizanas

Zanas Kavaliauskas gimė 1914 metais Pyplių kaimे, didelėje ūkininko šeimoje augo 9 vaikai (gimė 18). Tėvai turėjo 12 ha žemės. Dirbo visi. Zanas baigė Pyplių pradinę mokyklą, dirbo ūkyje, o tėvui mirus, tapo šeimos galva. Tarnavo Lietuvos kariuomenėje, vedė, augino du sūnus (Sigitą ir Liudą). Žmona sunkiai sirgo, gydėsi sanatoriuje 1941m. birželio 22 dieną Kačerginėje susirinkę šauliai ir partizanai iškėlė trispalvę vėliavą, giedojo Lietuvos himną. Zanas irgi ten dalyvavo.

1945m. Zaną saugumiečiai areštavo, tardė, žiauriai mušė, kankino. Paleido, vėliau vėl šaukė, bet Zanas pas tardytoją nenuėjo. Tapo "Tauro" apygardos partizanu. Jo slapyvardis buvo Džentelmenas. Įnamus Zanas nepareidavo, nes nenorėjo namiškiams užtraukti nemalonumų.

1946m. kovo 25d. Zanas Kavaliauskas, Vincas Baltrukonis, Povilas Pečiulaitis, Ksaveras Gylys, Zigmas Griekis ir Antanas Pažera buvo pas Slaviškų Gaižė-

nuose. Čia ankstų ryčią partizanus apsupo stribai. Du partizanai žuvo: Zanas Kavaliauskas ir Vincas Baltrukonis. Keturi partizanai išapsupties prasiveržė.

Nušautuosius partizanus Zaną ir Vincą enkavedistai nuvežė į Kačerginę, nurengė, nuavė ir nuogus prie kelio (netoli dabartinės vaistinės) numetė. Drabužius, batas, diržus pasiėmė stribai. Namiškiams neleido palaidoti. Numesti partizanų kūnai išgulėjo 8 dienas. Žmonės matė, kaip stribas Zaną spardė. Kai Baltrukonio sesuo su draugėmis atvažiavo prie savo išniekinto brolio, jas visas nuvedė į stribų būstine, tardė. Vėliau partizanu užkasė kiek toliau miške, ant kalniuko.

Po kiek laiko partizanų palaikus kažkas iškasė ir perlaidojo, o kur-nežinoma.

Zano žmonai mirus, vaikus augino jų teta Altoniškiuose, o vėliau juos išsivežė kita teta į Šiauliaus. Artimieji dar ir dabar nežino, kur šie du partizanai palaidoti. Zano motina ir mirė nežinoda-

ma, kur sūnaus kapas.

Kačerginės Tėvynės Sajungos moterų klubo rūpesčiu 1994m. rugpjūčio 21d. buvo pašventintas paminklas žuvusiems už Lietuvos laisvę. Tarp 10 paminkliniame akmenyje išrašytų žuvusių rezistentų pavardžių yra ir Zano Kavaliausko pavardė.

Leokadija PAŠKŪNIENĖ
Kačerginė

AT SILIEPKITE!

Onos ŠUKYTĖS-LABUCKIENĖS, gyvenusios JAV, Niujorke, ieško Mykolas Labuckas. Atsiliepkite adresu: Birželio 23-osios 2-36, Kaunas 2336, tel. 736283.

vikaras V.Liuima, rajono valdytojas P.Gurklys visiems palinkėjo ataklumo ir ištvermės.

Konferencija iškėlė kandidatus į rajono tarybą, skyriaus vadove perrinko S.Kazilionienę.

Konferencijos pabaigoje koncertavo SKAT Panevėžio miesto kapela.

Algirdas PETRULIS

VYKI

KUPIŠKIS. Kultūros namuose įvyko LPKTS rajono skyriaus atskaitinė-rinkinė konferencija. Jos dalyviai išklausė sekretorių D.Baronienės ir iždininko J.Kašponio dvejų metų veiklos ataskaitas, aptarė aktualiausias skyriaus iškaitoje esantiems 425 nariams problemas: kaip padedama ligotiemis ir vienišiemis asmenims apsirūpinti malkomis ir anglimis, kiek išmokėta pašalpų. Padėkota S. ir P.Kazilioniams, V.Šulmai, J.Laužikui, D.Satkevičienei, I.Perekšliui ir kitiems, aktyviai dalyvaujantiems patriotiniuose renginiuose, važiuojantiems budeti į

buvusius KGB rūmus. Kupiškio etnografijos muziejaus mokslišne bendradarbiė A.Jonušytė parėngė 400 psl. mokalinį darbą "1948-1950 metų trėmimai rajone". Jame tremtinių sąrašai, prisiminimai, nuotraukos. Beje, dar nedaug sukaupta medžiagos apie rajone veikusius partizanus, žinomas ne visos kovojo žūties ir kankinimo vietas. Šiame darbe pasisiūlė talkinti V.Kazlauskas, Kauno skyriaus atstovė J.Marcinkevičienė. Seimo narė V.Briedienė kupiškėnus pakvietė nesiskaldyti, aktyviai dalyvauti vienos savivaldybės tarybos rinkimuose. Kupiškio bažnyčios

ILSEKITES RAMYBEJE

Nijolė Kristina
Baleišytė -Arvasienė
1936 - 1995

Po sunkios ligos mirė Nijolė Baleišytė- Arvasienė.

Nijolė gimė Kaune. 1941m. birželio 14d. okupantai išskyrė šeimą: tévas pateko į lagerį, motina su dvimi vaikais išmestė dukrytėmis į Sibiro tremtį.

1947m. motina su dukromis pabėgo iš tremties. Prasidėjo neramus gyvenimas Lietuvoje. Sunkiomis sąlygomis Nijolė siekė mokslo- baigė vidurinę ir profesinę mokyklą, Kauno politechnikos institutą, dirbo inžinerinį darbą.

1976m. sunkiai suserga motina. Penkiolika metų Nijolė ją slaugė. Tik 1988m. motina su dukromis sužinojo, kad tévas mirė 1942m. Archangelsko lageriuose.

Nuo pat LPKT sajungos iškūrimo Nijolė visą laisvą laiką skyrė jos veiklai. Jos nuoširdumas ir geranoriškumas daugelij skatino dirbtį.

Užjaudami šeimą ir artimuosius, visada saugosim šviesų jos atminimą.

LPKT sajungos Kauno skyrius

Bernardas Stepšys
1919-1995

Sausio 4d. į Jonavos kapines palaidėjome buvusį "Didžiosios kovos" apygardos "Slyvos" būrio partizaną Bernardą Stepšą-Naktį.

Velionis gimė 1919m. Jonavos raj. II Bajoriškių k. 1945m. pradžioje išstojo į partizanų gretas. 1946m. bandžio mén. suimtas, nuteistas 20 metų lagerių katorgos ir 5 tremties. Kalėjo Vorkutos lageriuose.

I Lietuvą grįžo 1956m., apsigyveno Jonavoje. Vedė buvusią būrio ryšininkę Stasę Jasonytė-Leliją, drauge užauginio du sūnus.

Daug prisidėjo įamžinant žuvusių partizanų bendražygį vardus paminklinėje plokštėje Jonavoje.

Tebūna lengva jam giminės žemė.

Veronika GABUŽIENĖ

Ona Valentukonienė
1883-1995

Velionė gimė Lazdijų raj. Skovagalių k. smulkaus ūkininko šeimoje. Ištekėjo už našlio Valentukonio, užaugino 10 vaikų.

Okupacijos metais suėmė sūnų Juozą, o 1948m. rudenį ją su sūnumi Antanu išvežė į Irkutsko sr. Novo Udinsko raj. Vyro, sunkaus ligonio, neėmė. Kartu Lietuvoje liko dvi nepilnametės dukros. 1959m. grįžo į Lietuvą. Vyras jau buvo miręs, dukros užaugo pas svetimus.

Ona Valentukonienė mirė sulaukusi 112 metų. Iki pat mirties buvo aiškaus proto ir geros atminties, pasakojo vaikaičiams apie tremties kančias. Palaidota Šilutės raj. Vilkyškių kapinėse. Ilėkis ramybėje.

Reiškiamė užuojautą Onos Valentukonienės artimiesiems.

LPKTS Šilutės skyriaus taryba

Vasarį 25d. 12 val. visose Lietuvos bažnyčiose įvyks užgavėnių renginys "Juokas pro ašaras".

Kviečiame į renginį visus, o ypač valdžios vyru, nesenai išmokusius žegnotis. Skelbsime šiuos metus bendro tautos pasninkavimo metais. Nesenai išmokusiemis žegnotis reikia mokyti ir pasninkauti.

Užgavėnių renginio "Juokas pro ašaras" rengėjai

TREMINTINYS

1995m. vasario 10 d. Nr. 6 (147). SL289.

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

3000 Kaunas, tel. 209530

Vyr. redaktorė Vanda Poderytė

Maketavo Rasa Černevičiūtė. Spaustino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 5000. Už. Nr. 3834

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime

koresp.: Edmundas Simanaitis
lit. red.: Danutė Bartulienė, Irma Žukaitė
korekt.: Audronė Kaminskienė
tech.red.: Vesta Milerienė [Kaina 45ct]